

HELYI TÖREKVÉSEK, AMELYEK MEGVÁLTOZTATHATJÁK A VILÁGOT

Újévi fotó-esszé Tosics Ivántól

tosics@mri.hu

2017. december 31.

1. Fokozódó problémák

A világon és az EU-ban is egyre több a probléma. Csak néhányat említve: növekvő jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek (a jövedelmi hierarchia felső 1%-a a világ vagyonának 46%-a, Oxfam), az egyre növekvő lakhatási válság (a hajléktalanság növekszik, miközben 11 millió lakás áll üresen az EU országokban), a városokon belüli és városok közötti differenciálódás erősödése (új városi válság, a városokba visszatérő középosztálybeli emberek kiszorítják a szegényeket a jobb helyekről, 'renoviction'), a növekvő nemzetközi migráció konfliktusai, stb.

<https://ipolitics.ca/author/jeremy-kinsman/> (originally: http://cn.chinadaily.com.cn/2016-07/22/content_26180007.htm)

Az EU, amely sokat tehetne ebben a helyzetben, jelenleg béna kacsa, mert egyes kulcsfontosságú EU országok politikai krízise nem teremt jó körülményeket a sokféle válság egyidejű kezeléséhez. A tagországok szintjén a domináns és fenyegető tendencia a populizmus, mellyel jobboldali, vagy egyszerűen csak pragmatista pártok szerzik meg a hatalmat – egyes országokban még olyan hatalmi viszonyokat is teremtve, amelyeket egyre nehezebb megváltoztatni a szokásos demokratikus eszközökkel.

Van-e még remény ilyen körülmények között egy jobb jövőre ...? Bízhatunk-e a helyi szintben, a városokban, hogy meg tudják változtatni az uralkodó trendeket ...?

2. Innovatív városi politikák

Az alábbi esetek, amelyekkel az EU-s URBACT program találkozási alkalmával találkoztam, néhány példát mutatnak be arra, hogyan lehet megváltoztatni a helyi önkormányzat szokásos működését, erősítve a közérdeket és hozzájárulva ahhoz, hogy a város egésze jobban és igazságosabban funkcionáljon.

2.1 A várostervezés innovatív megközelítése perifériális városi területeken: Antwerpen

Antwerpen az olyan európai városok közé tartozik, amelyek tervezési rendszerük modernizálására törekednek, hogy jobban alkalmazkodjanak a változó körülményekhez. A kiindulási pont a Labo XX ("Labo hús") projekt, melyet a város 2012-ben indított, hogy változásokat kezdeményezzen a város huszadik századi övezetében. Antwerpen történelmi központja már felújításra került, a város pedig el akarja kerülni, hogy a dinamikus népesség-növekedés itt további besűrűsödést eredményezzen. Ezért a hangsúly az átmeneti övezetre összpontosul, amely a belváros körüli autópálya gyűrű külső oldalán, a történelmi mag és az elővárosi területek között helyezkedik el.

Az átmeneti övezet egy már ma is sűrűn beépített terület, nagyon vegyes funkciókkal, nagyrészt magántulajdonban lévő épületekkel és telkekkel. Ezekre eddig soha nem terjedt ki az önkormányzati tervező hatóság figyelme, mivel a város itt nem rendelkezik jelentős tulajdonnal. Az ilyen területeken való tervezéssel kapcsolatos tapasztalatok hiányában a város először létrehozott egy kutatócsoportot, amely Antwerpen történelmi fejlődését tanulmányozta és statisztikai információkat is gyűjtött. Ezután városfejlesztési projekteket kezdeményeztek, hogy kísérletezzenek a folyamatokkal, a közsféra lehetséges szerepével, pénzügyi termékeivel, stb. Ebben a feltáró szakaszban a város megváltoztatta a hagyományos megközelítést – a területre vonatkozó víziók kialakítása helyett a hangsúly az érintettekkel való kommunikációra került. A várostervezők és a kormányzati képviselők számos "kutatási-tervezési" workshop-on vettek részt, a párbeszédén keresztül megértve/megtanulva a tényleges helyzetet és a térség lehetőségeit.

A Lageweg-terület, az URBACT Suburban projektjének egyik esettanulmánya (lásd: <http://urbact.eu/files/suburbanlageweg>), része az átmeneti övezetnek. Antwerpennek ezt a részét magántulajdonú telkek és épületek dominálják.

Forrás: City of Antwerpen <http://urbact.eu/files/suburbanlageweg>

Forrás: https://assets.Antwerpenen.be/srv/assets/api/download/942d80b1-af6c-4d80-bbbb-e8c4264dceec/Pilotproject_de_Lageweg_LoRes_EN_WithCover.pdf

Isabel Michiels (<http://urbact.eu/transforming-planning-urban-fringe-expert-opinion>) a következőképpen írja le a Lageweg területtel kapcsolatos stratégiát. A város úgy döntött, hogy proaktívan beavatkozik a status quo-ba, amelyet a gazdasági aktivitás csökkenése és a terület egyes részeinek megüresedése, kihasználatlansága jellemez. A város beszélgetéseket szervezett, hogy feltárhassa a térséggel kapcsolatos elképzeléseket. A térség interaktív méretarányos modellje körül tartott kreatív kerekasztal beszélgetéseken különböző forgatókönyvek kerültek megvitatásra, a kollektív bizalom kialakítása érdekében. Szerveztek egy vezetett sétát is a területen az összes érdekelt féllel, bemutatva az esetleges jövőbeli forgatókönyveket egy, öt, illetve húsz éves távlatban. Végül kidolgoztak egy adaptálható térbeli és pénzügyi számítási modellt, amellyel a különböző lehetőségek megvalósíthatóságát lehetett tesztelni. Ennek a modellnek a kialakítását a tulajdonosok

finanszírozták és ezért saját tulajdonukba is került. A modell világossá tette, hogy az ingatlanok egyenkénti értékesítése jelenleg nem nyereséges, ezért a kooperáció és egy terv közös összeállítása pénzügyileg sokkal kifizetődőbb, mint a különálló fejlesztések.

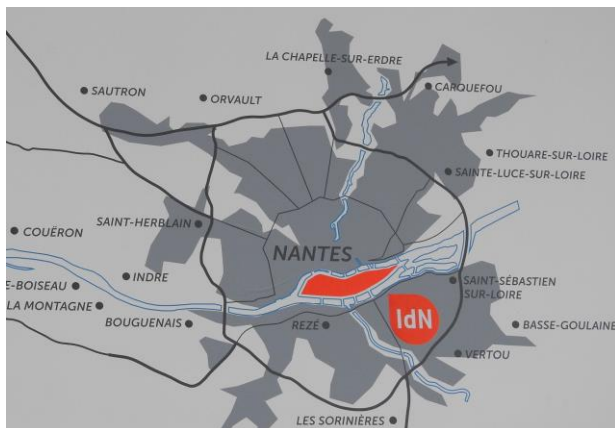
A közelmúltban 10 magán telektulajdonos közül 9 aláírt egy nyilatkozatot, hogy készen állnak az együttműködésre és közösen átgondolt beruházásokra. A következő lépés az lesz, hogy kialakításra kerül egy közös „földterületi alap”, amely lehetővé teszi majd az ingatlanok határain átívelő elképzelések kidolgozását, hogy hatékonyan lehessen tervezni az egész területre, akár szakaszolt megvalósítási ütemezéssel is.

A hagyományos lineáris tervezési folyamatban az érdekcsoportok közötti feszültség kellemetlen és az érdekeltekkel való párbeszédre általában akkor kerül sor, amikor a vízió már megvan. A Lageweg projekt esetében mindez másképpen történik: a feszültség produktív munkamódszerré változik, a vízió pedig a dialógusok folyamán fokozatosan alakul ki.

2.2 Terek létrehozása a kísérletezés és a jövő tevékenységei számára: Nantes

A Nantes városának központi helyén fekvő sziget – Ile de Nantes – mindig is ipari hasznosítás alatt állt. A szigettel kapcsolatos problémák 1987-ben kezdődtek, amikor sok más európai városhoz hasonlóan a kikötői és hajógyári tevékenységek megszűntek. Miközben a sziget a sok lezárt terület miatt lényegében megközelíthetetlen lett a városlakók számára, a befektetők több ötlettel álltak elő a terület hasznosításával kapcsolatban, mint pl. új szálloda építése, nemzetközi kongresszusi központ, stb. 1989-ben azonban az akkor megválasztott polgármester, a 2014-ig hivatalban lévő Jean-Marc Ayrault leállította az egyes projektek tervezését, hogy lehetővé váljon a sziget sorsának Nantes városregió központjaként való újragondolása.

Az ipari örökség megőrzésére való törekvés jegyében 2002-ben létrehoztak egy köztulajdonú céget, SAMOA (Société d'Aménagement de la Métropole Ouest Atlantique) néven. A sziget megújítási programja indításaként egy hatalmas mozgatható elefántot építettek, volt hajóépítő munkásokat is foglalkoztatva. Hétfévente az elefánt, mint új látványosság, a korábban senki földjének számító területre vonzotta a nantes-iakat. Emellett városi kezdeményezésre a szigetre építették az Igazságügyi Palotát (Palais du Justice), egy olyan időszakban, amikor egyébként senki sem kívánt építkezni a szigeten.

A képek forrása: La Samoa, Société d'Aménagement de la Métropole Ouest Atlantique (Nantes); Tosics Iván

A több, mint nyolcvan hektáros terület egészen elővásárlási joga van a városnak. Ennek köszönhetően a városfejlesztési cég, a SAMOA, a szigeten vásárolhat területeket, amelyeket azok

övezeti besorolásának felülvizsgálata után, konkrét projekt elképzelésekkel és előre meghatározott feltételekkel újra eladhat. A modell végsősoron a közsféra által vezérelt, ingatlan piaci növekedést adóztató program, amelynek fő célja a szigetnek a közérdekek mentén való fejlesztése.

A következő két, az URBACT Refill projekt találkozáján készült fényképen látható épület 1989-ig egy cég tulajdonában állt, és hangárként, később pedig go-kart pályaként használták. Olcsón lehetett megvásárolni, hiszen elhagyott ipari területek vették körbe, más szempontból viszont értékes területe volt az Ile de Nantes-nak, hiszen központi elhelyezkedésű és szép kilátással is bír. Más városokban ez a terület már régen beépítésre került volna, mint a jó adottságú vízparti terület. Nantes-ban azonban ez máshogy történik: egy gyors és végleges fejlesztés megkezdése helyett, ezt a területet átmenetileg hasznosítják és csak a folyamat legvégén kerül majd sor a végső beépítésre.

A területen lévő ipari csarnokokat megtartották és átmeneti hasznosítás keretében új funkciókkal telepítették be. Az első csarnokban kis alapterületű, 12, 24 és 36 négyzetméteres, olcsón bérelhető helyiségeket hoztak létre innovatív, kreatív és kulturális vállalkozások számára. A második épületben szociális és szolidáris vállalkozások kaptak helyet, a harmadik csarnokban pedig média cégek. Az átalakított csarnokokat 2012-ben nyitották meg, és az első hasznosítási formát tizenkét évre tervezték. Ez is része Nantes új várostervezési felfogásának: idő kell ahhoz, hogy megtalálják a terület végső funkcióját. A SAMOA cég az elmúlt időben 180 kisvállalkozásnak nyújtott ilyen átmeneti lehetőségeket. A helyiségekre várólista van, tehát a projekt sikeres.

Fényképek: Tosics Iván

A nantes-i megközelítés (melyről illusztrált formában [itt](#) olvashatnak bővebben angolul) stabil politikai vezetésen és a cél elérése érdekében alapított intézményi háttéren alapszik. Mindezek elegendő időt biztosítanak a sziget „feeling-jének” megértéséhez, ezen alapuló stratégiai elképzelések kialakításához, és elkerülhetőek a ‘tabula rasa’ szemléletű fejlesztések, melyek csak az adott pillanat igényeire reagálnak. Ugyanakkor az, hogy az alapelvek le vannak fektetve, nem zárja ki a fejlesztési irányok időről-időre való változtatását. A fejlesztés első két évében a terület arculatának átalakítása volt fontos, ezt követően az egyes területek fejlesztése és összekapcsolása került a középpontba, míg az utóbbi időben az innovatív gazdaság kihívásaira kellett reagálni. Ennek megfelelően a legújabb elképzelés az, hogy a területen egy innovatív negyed jöjjön létre, nagy parkokkal a folyó mentén.

A megközelítés fontos vonatkozása, hogy az átmeneti hasznosításoknak stratégiai jelentősége van. A város felismerte, hogy a köztulajdonban lévő üres épületek alapvető fontosságúak a kreativitás lendületének megőrzésében. Ennek szellemében a SAMOA cég az utóbbi időben elhagyott és leromlott ingatlanokat vásárol, bontás helyett átmeneti hasznosítást célozva, hogy helyet tudjon biztosítani kreatív cégeknek.

2.3 Új megközelítés a városi köztulajdon jobb hasznosítására Genovában

Genova (Bologna és Nápoly mellett) azon olasz városok közé tartozik, amelyek új stratégiai programot vezettek be „A terek visszakövetelése” címen. A stratégia egy olyan városfejlesztési megközelítés megalapozására szolgál, melynek középpontjában a „közjavak”, az üres vagy alulhasznosított épületek és területek aktiválása szolgál, úgy, hogy az a lakosságnak a város életébe való nagyobb bevonásával járjon együtt.

Az olasz városokban jelentős számú üres vagy alulhasznosított épület található: templomok, apátságok, katonai laktanyák, régi raktárak, stb. Ezek az épületek a hagyományos, felülről irányított és finanszírozott módon már nem újíthatók meg, hiszen kevesebb közpénz áll rendelkezésre, mint 10 évvel ezelőtt. Ezért új partnerségek létrehozására van szükség a városmegújításhoz, és emellett egy olyan új kormányzási modell is szükséges, mely a szubszidiaritás elvén és a közjavak jobb hasznosításán alapszik, elfogadja a kulturális megközelítések különbözőségeit és támogatja a kollektív tanulást. (<https://cooperativecity.org/2017/11/21/urban-commons-learning-from-italy/>).

A folyamat fontos eleme a városi terek átmeneti hasznosítása, addig, amíg a végső funkció nem válik világossá. Genovában ennek érdekében először közreadnak egy adott területre egy felhívást, melyre jelentkezve civil szervezetek, kulturális egyesületek, non-profit szervezetek, informális csoportok, állampolgárok elküldhetik a terület hasznosítására vonatkozó elképzeléseiket (magáncégek és magán-érdekeltségek azonban nem vehetnek részt a folyamatban). A hasznosításra vonatkozó döntést politikai szinten hozzák meg, a javasolt funkciókat és a használat biztonságosságát is figyelembe véve. Ezután az önkormányzat és a kiválasztott szervezet, csoport magánjogi megállapodást köt, mely meghatározza a területen zajló tevékenységeket és az üzemeltetéssel kapcsolatos kötelezettségeket. A genovai szabályozás nagyon hasonlít a bolognaira, mely az első volt az ilyen jellegű helyi szabályozások közül (a 2014-es bolognai szabályozás [itt](#) olvasható angolul).

Az üres vagy alulhasznosított épületek aktiválására irányuló újfajta megközelítés, ha megfelelő módon alkalmazzák, jelentős előnyöket hozhat a város és lakói számára. Illusztrációként egy [nápolyi példa](#) említhető. Az „Asilo Filangieri” egy 16. századi apátság, mely az 1980-as földrengés óta üresen állt, míg az épületet kulturális csoportok kollektívja el nem foglalta 2012-ben. Néhány évvel később átmeneti használatról szóló szerződést írtak alá az önkormányzattal a szorosán le nem határolható nyitott közösség képviselői, és a szerződés alapján non-profit kulturális és társadalmi tevékenységeket végeztek az épületben. Az önkormányzat nyilvántartása szerint az elmúlt 3 évben 3800 tevékenység (képzés, kulturális események, stb.) zajlott az épületben, melyekhez az önkormányzat 315 000 euróval járult hozzá. Ez, összevetve a helyi Művészetek Palotájának adott 1.200.000 eurós hozzájárulással, rendkívül szerény összegnek számít. Amellett, hogy az „Ex Asilo Filangieri”-ben zajló kulturális események támogatása négyszer olcsóbb az önkormányzat számára, számos pozitív externáliához is vezetettek ezeket a tevékenységeket, fejlesztve a helyiek aktivitását és önkormányzatiságát, egy alacsony státusú területen – ahol mindez egyébként nem jellemző.

Az alábbi képek az URBACT „Second Chance” (Második Esély) hálózatának genovai projektjét, a volt Caserma Gavoglio-t mutatják.

Első kép [forrása](#). A három másik képet Tosics Iván készítette.

A genovai Caserma Gavoglio katonai bázis volt, ahol 1980-ban, a kötelező sorkatonaság eltörlése után felhagytak a katonai tevékenységgel. A terület rendkívül nagy kiterjedésű (46.000 m², 15 épület) és bár központi helyen, a pályaudvar közelében található, az elmúlt évtizedekben teljesen megközelíthetetlen volt a környéken élők számára.

Miután egy 2010-es törvény alapján állami tulajdon ingyenes átadással helyi, önkormányzati tulajdonba kerülhet, egy 2016 decemberében aláírt szerződés értelmében a katonai terület Genova önkormányzatának tulajdonába került.

A terület rehabilitációjával kapcsolatban már az 1990-es évek második felében elkezdődtek a viták. 2014 óta átmeneti hasznosítást lehetővé tevő szerződések vannak érvényben a terület könnyebben megközelíthető területeire, azonban az első épületen túl továbbra is minden le van zárva (az önkormányzat attól fél, hogy ha kinyitnák a kapukat, hajléktalanok költöznének be). Az utóbbi időben az aktív helyi lakosok csoportjai vitát folytatnak arról, hogy mik a lehetséges jövőbeni funkciói a területnek. Magánbefektetői lehetőségek, pl. bevásárló központ építése, ki vannak zárva. Az elképzelések jelenleg nagyon eltérőek: a helyi lakosok a lehető legtöbb épületet elbontanák, hogy azok helyén parkok, illetve jobb közlekedési kapcsolatokat lehetővé tevő infrastruktúra létesüljön, az önkormányzat azonban megőrizne minél több épületet, hogy munkalehetőséget teremtsen start-up vállalkozásoknak helyet biztosítva.

Az önkormányzat aktívan használja az URBACT hálózatot és a Horizon 2020-as programot, hogy ötleteket szerezzen a Caserma Gavoglio területének megújítására. (Lásd [itt](#)).

2.4 A helyi politika radikális átalakítása a város igazságosabbá tétele érdekében: Barcelona

Az alábbi képek két éven belül (2013-ban, illetve 2015-ben) készültek, és jól illusztrálják a drámai változásokat Barcelonában: Ada Colau, aki a kilakoltatások elleni mozgalom vezetője volt, hirtelen a város polgármestere lett.

<http://www.abc.es/espana/20130329/abci-colau-asalto-consulados-201303291326.html> 29.13.2013

http://www.eldiario.es/catalunya/barcelona-colau-gana_0_391261460.html 24.05.2015

2015 májusa óta a városi önkormányzatot a Barcelona en Comú (radikális baloldal) vezeti, és sok korábbi társadalmi aktivista fontos politikai és adminisztratív pozíciókat kapott a városi tanácsban. A változásokat a polgármester a következőképpen írja le:

A polgárok észrevették a változásokat a helyi politikában: a témakörökben, a dolgok végrehajtásában, a politikai elhatározottságban (...). A szociális kérdéseket minden más probléma fölé helyeztük. Egy szomszédsági programot vezettünk be a leginkább veszélyeztetett területeken való beavatkozáshoz, 150 millió eurós költségvetéssel. Megháromszoroztuk a lakbér-támogatásokat. Megháromszoroztuk a foglalkoztatási program forrásait. Négyszeresére növeltük a lakásberuházások támogatását. Több mint 300.000 eurós bírságot szabtuk olyan bankokra, amelyek üres lakásokat tartanak. Mindezeken túlmenően előterjesztést készítettünk lakbér-szabályozásra, amely nem is része a városi tanács hatáskörének. Világosan megváltoztattuk a város prioritásait" (Ada Colau, Nació Digital, 10/04/2017)

Ezek igazi, nem csak kozmetikai változások. Természetesen Barcelona gazdag város, és megengedheti magának, hogy egy kicsit többet fordítson a szociális támogatásokra – itt azonban ennél sokkal több történt: a helyi politikai napirend teljes átrendezése. 2017. szeptemberétől még egy kísérleti projekt is beindult a feltétel nélküli alapjövdelemről, az Urban Innovative Action (UIA) program támogatásával.

A következő képek, melyek az URBACT Urb-Inclusion projektjének barcelonai találkozója alkalmával készültek, a Besós területet mutatják, amely a 2016-2020-as Szomszédsági Program egyik kulcsfontosságú beavatkozási területe.

Source: Iván Tosics

Mivel az új városi vezetés fő célja az egyenlőtlenségek csökkentése, a Besós térség felújítása logikus lépés, lévén ez Katalónia legszegényebb területe, ahol 11 évvel alacsonyabb a várható élettartam a jobb környékekhez képest. A Besós térségnek 114 ezer lakosa van a folyó mentén, így alapvető a koordináció a folyó másik oldalán található más településekkel. Kulcsfontosságú a nem kormányzati szervezetekkel (NGO-k) való közös felelősségvállalás, közös munka és együttműködés. A cél az, hogy a szomszédok visszaszerezzék az öntudatukat, és képesek legyenek azoknak az embereknek a megtartására, akik az átalakulás során jobban járnak, és általában elhagyják a legszegényebb területeket.

A Besós területre vonatkozó „EDUSI” társadalmi integrációs stratégia és a 2016-2020 közötti Szomszédági Program kézenfogható és jól látható változásokhoz vezetnek, a közterületek felújítása és zöldterületek fejlesztése kapcsán

(http://urbact.eu/sites/default/files/urb_inclusion_baseline_study.pdf).

3. Városok félelem nélkül: a municipalista mozgalmak első világtalálkozója

A négy röviden ismertetett eseten kívül sok más példa is található európai városokban hasonló, gyökeres átalakításokat eredményező innovációkra, például a következő honlapokon: URBACT Good Practices (<http://urbact.eu/good-practices/home>), Urban Innovative Action cities (<http://www.uia-initiative.eu/en/uia-cities>), Cooperatice city collection (<https://cooperativecity.org/articles/>).

Ada Colau nem az egyetlen radikális városvezető, aki igazságosabban működő várost szeretne. Azonban az önkormányzatiságba vetett hite, az a meggyőződése, hogy a város lehet az a hely, ahol a neoliberális megszorításokkal szembeni politikai alternatívákat fel lehet építeni, különlegessé teszi őt, és ezzel nemzetközi szinten informális vezetői helyzetbe is került.

"... (mindig is éreztem magamban) egy erős elkötelezettséget az önkormányzatisággal kapcsolatban és azzal az elképzeléssel, hogy nem csak leváltanunk kell a hatalmat gyakorló embereket, hanem meg kell változtatnunk a hatalom gyakorlásának módját is. Meg kell nyitnunk az intézményeket. Ha van olyan hely, ahonnan ezt el lehet kezdeni, az a város."

Mindent egybevetve nagyon logikus, hogy Barcelona volt a házigazdája a „Fearless Cities”, Félelem nélküli városok konferenciának, 2017. június 9-11 között. Ez volt az első nemzetközi önkormányzati csúcstalálkozó, amely az emberi jogok, a demokrácia és a közösségi javak megóvására irányult. A következő rövid összefoglaló két résztvevő, Laura Colini és Udvarhelyi Tessa jegyzetei alapján készült (http://varosszolidaritasedemokracia.blog.hu/2017/07/05/varosok_felelem_nelkul_a_municipalista_mozgalmak_elso_vilagtalalkozoja).

A csúcstalálkozó szervezője a Barcelona en Comú volt, egy magát politikai platformként meghatározó szervezet, amely az aktív állampolgárokat célozza meg a közösen meghatározott célok és értékek mentén: a társadalmi igazságosság, a részvételi demokrácia, az egyenlőség, az ökológiai fenntarthatóság és a városhoz való jog. Körülbelül 600 ember vett részt a csúcson, 180 városból, 60 országból és 5 kontinensről, továbbá 170 önkéntes, akik segítették a csúcstalálkozó megszervezését. A résztvevők társadalmi igazságosság iránti elkötelezettsége és energiája a beszámolók szerint rendkívüli volt.

Az egyik szekció-ülésen a részvételi demokrácia konkrét eszközei kerültek bemutatásra olyan helyi önkormányzatok (Zaragoza, Madrid, Barcelona, New York és Belo Horizonte) példái révén, amelyek már elkezdtek használni az ilyen eszközöket a gyakorlatban. Mindegyik városra jellemző az a törekvés, hogy olyan önkormányzati struktúrákat hozzanak létre, amelyek lehetővé teszik a polgárok számára, hogy két választás közötti időszakban is érdemi befolyást tudjanak gyakorolni a helyi politikára. A bemutatott példák a következők voltak:

- olyan digitális platformok, amelyekre a lakosok konkrét városfejlesztési javaslatokat tölthetnek fel;
- önkormányzati képviselők nyilvános havi ülései, ahol a városlakók visszajelezést adhatnak a képviselők munkájáról és beleszólhatnak a következő feladatok meghatározásába;
- részvételi költségvetés;
- városok közötti együttműködés olyan kérdésekben (pl. menekültek befogadása), ahol a nemzeti kormány politikája nem elfogadható a városok számára és / vagy nem veszi figyelembe a városok véleményét.

Mindegyik előadó kihangsúlyozta, hogy a részvételi folyamatokat jól meg kell tervezni annak elkerülése érdekében, hogy az emberek elfáradjanak a végtelen beszélgetésektől, anélkül, hogy látnának kézzelfogható eredményeket. Ráadásul a városi polgárokat képezni és bátorítani kell a közügyekben való részvételre, hogy ne hagyják a fontos döntések meghozatalát kizárólag a vezetőkre.

Egy másik szekció-ülésen az került megvitatásra, hogy hogyan lehet felépíteni egy lakosság által favorizált jelölt választási kampányát. Minden bemutatott kampány-példa polgári kezdeményezések alapján került elindításra, és szélesebb körű mozgalmakba vagy kezdeményezésekbe ágyazódtak, amelyekbe a pártok is meghívásra kerültek támogatóknak vagy résztvevőnek. Ugyanakkor a kampányokat önkéntesek szervezték és irányították, akiknek elegendő volt az adott politikai vezetésből és valódi befolyást akartak szerezni településük jövőjének befolyásolására. Minden egyes kampány-példában hangsúlyosan szerepelt a szavazókkal való személyes kapcsolatok, a közösségi találkozók és a program közös létrehozásának fontossága. Mindegyik esetben etikai kódexeket hoztak létre a kampány megszervezésére – és az azon túli időre is, azok számára, akik végül bekerülnek a helyi önkormányzatokba. Az összes kampányt közösségi finanszírozás útján valósították meg, amelyben az átláthatóság nagyon fontos szerepet játszott.

A csúcstalálkozó záró beszédében Ada Colau hangsúlyozta az önkormányzati szint fontosságát, mivel ez az a szint, ahol lehetséges a politika demokratizálása. A nemzetállamok lassúak, tekintélyelvűek és patriarchálisak, ami ellen az önkormányzatisággal fellépni erkölcsi kötelesség. Az önkormányzati hálózatnak ambiciózusnak és bátornak kell lennie annak érdekében, hogy összekapcsolhassa a különböző városokból érkező embereket. Pragmatikusnak és nyitottnak is kell lennie a különböző tapasztalatokra és ellenvéleményekre. "Nincs közvetítő vagy gazdasági hatalmunk, a mi erősségünk az emberekben van."

4. Meddig juthat az önkormányzati mozgalom a nemzeti rendszerek és a kapitalizmus megváltoztatásában?

Az ebben az írásban elemzett esetek és az önkormányzati csúcstalálkozó eltökéltsége reményt kelt arra, hogy az önkormányzatok döntő változásokat tudnak elérni nemzeti és akár globális szinten is.

Vannak azonban olyan elemzők, akik azt állítják, hogy az önkormányzati mozgalom semmire se jó, mivel sem az állami politikákat, sem a kapitalizmus alapvető szabályait (például a tőke és a munka ellentmondása) nem lehet 'alulról' megváltoztatni.

A magam részéről ezen extrém állítások egyikével sem értek egyet teljesen. Befejezésül néhány gondolatot írok ezekről a nézetekről és egy javaslatot teszek egy kiegyensúlyozottabb megközelítésre.

Valóban sokan hiszik, hogy a városi mozgalom döntő szerepet játszhat a mai helyzet megváltoztatásában. Ahogy azt a holland Pirate Party képviselője, Jelle de Graaf megfogalmazta: "Amikor nyíltá válsz és valóban beszélsz az emberekkel, ahelyett, hogy egymondatos üzeneteket üvölténél feljűk, akkor kiderűl, hogy a radikális politika igenis lehetséges. ... A köztulajdonra (commons) alapozva és összpontosítva azokra az együttműködésekre és aktív polgárookra, akik már dolgoznak környezeti kezdeményezéseken, radikális előrelépés valósulhat meg a környezet-politikában az emberek támogatásával. Együttműködéssel, nyílt párbeszéddel a hagyományos politikai arénában elképzelhetetlen változások érhetők el, régóta megvalósíthatatlannak hitt progresszív politikai célok hirtelen újra értelmet nyernek és reálissá válnak ... Az önkormányzati mozgalom azt mutatja, hogy létezik egy életképes alternatíva a szélsőjobboldali szélsőségekkel és a holtpontra jutott hagyományos pártokkal szemben egyaránt. A befogadó, fenntartható és igazságos jövő a helyi szinten kezdődhet." <http://piratetimes.net/-just-future-starts-at-the-local-level/>

Ugyanakkor világos, hogy komoly akadályai vannak az önkormányzati mozgalom térnyerésének, amelyeket maguk az ötlet fő támogatói is elismernek. Amint Ada Colau egy interjúban elmondta:

"Az eszközeink nagyon korlátozottak, míg az elvárások nagyon nagyok. Hogyan tudhatna egy globális hálózatokba beintegrálódott, a migrációs- és tőke-áramlások által befolyásolt város önkormányzata

fellépni mindezek ellen, amikor ehhez egyáltalán nincs elég hatalma? A városi tanács nem rendelkezik megfelelő hatalommal, valójában nagyon kicsi a hatalma.”

Az európai politika jelenlegi tendenciái egyáltalán nem ígéretesek. A nemzetállamok erősebbek, mint valaha, és egyre növekvő számú uniós országban a kormányok a populizmus és nacionalizmus felé fordulnak, a szélsőjobboldali politikai erők növekvő szerepvállalásával. Az Európai Unió pillanatnyilag béna kacsa állapotában van, nem elég erős ahhoz, hogy megváltoztassa ezeket a tendenciákat, és arra is képtelen, hogy megerősítse a szub-nacionális szint szerepét a politika kialakításában.

Az elméleti gondolkodók, mint például Szelényi Iván, szintén nem optimisták. Szelényi véleménye szerint Lefebvre és Castells hittek abban, hogy a növekvő egyenlőtlenségek következtében kirobbanhat egy alulról kezdeményezett forradalomban. A pénzügyi válság idején néhány évig felvillant a remény arra, hogy a kapitalizmus, legalábbis reformokkal, jobban szabályozható. Mára azonban a válság véget ért, és a tőke által vezetett globális makrostruktúrák ismét uralkodóvá váltak.

Véleményem szerint az önkormányzati mozgalom, mint a helyi döntéshozatalra alapozott rendszer, meglehetősen korlátozott szerepet tölthet csak be a nemzeti politikai rendszerek vagy a termelési mód rendszerének megváltoztatásában. Az önkormányzatiság, mint mozgalom, azonban elengedhetetlen ahhoz, hogy bármilyen változás elérhető legyen ezekben. Már vannak jelek például arra, hogy a lakhatási rendszerek alapvető szempontjai megváltoztathatóak, megközelítve a lakáshoz való jogot a kilakoltatások korlátozásával és a megfizethető lakások támogatásával. Vannak ígéretes kísérletek az igazságtalan jóléti rendszerek radikálisan megváltoztatására is, a feltétel nélküli alapjövdelem modelljei alapján.

Nem könnyű tehát megváltoztatni a dolgokat a helyi önkormányzatok szintjén – a barcelonai eset egyértelműen megmutatja, milyen nehézségekkel szembesül az új helyi vezetés. Még ennél is nehezebb kiterjeszteni az új megközelítéseket a helyiről a nemzeti és a globális szintre. Mindezt lehetetlen elszigetelten megvalósítani, ezért nagyon fontos a hasonló gondolkodású helyi politikai vezetők és követők erőfeszítéseinek összehangolása. Az antiglobalizációs mozgalmak visszaesése óta az alulról induló új önkormányzati mozgalom az első ígéretes jele annak, hogy előbb vagy utóbb teret nyerhetnek a mainál igazságosabb államok és gazdasági rendszerek. Az ehhez vezető út hosszú és az utazás nem lesz könnyű – de ez az egyetlen út.